

A III. Komárom megyei Ifjúsági Honismereti Tábor eredményei

Az 1975-ben megrendezett rédei tábor után már hagyománnyá vált a nyári szünetben a honismereti középiskolai tábor megrendezése. Az első, csak néprajzi gyűjtéssel foglalkozó tábor után már 1976-ban csaknem minden szakág, a régészet, néprajz, munkásmozgalom-, ipartörténet témakörökben ismerkedtek a csoportok a gyűjtés és feldolgozás alapfogalmaival.

A III. megyei tábor meghirdetésénél a minőségi munka fokozása érdekében főként a korábbi résztvevők jelentkezését vettük figyelembe. Kisbér, Komárom, Tata, Tata-bánya, Esztergom középiskoláiból 26 tanuló vett részt az 1977. július 4—13-ig tartó tábori munkában. A rendező szervek — a Komárom megyei Tanács Művelődésügyi Osztálya, a Komárom megyei Művelődési Központ, a Komárom megyei Múzeumok Igazgatósága, a Hazafias Népfőnt — Esztergom Kertvárosban, a Hell József Károly Bányagépzési Technikum Kollégiumában adtak kitérő szállást és étkezési lehetőséget a tábor résztvevői számára.

A régészet, a néprajz és a munkásmozgalom mellett kiemelt feladat volt a földrajzinév-gyűjtés, a tábor helyének kiválasztását is ez határozta meg. Esztergom környéke fehér folt volt a névgyűjtésben és az 1980-ra tervezett megyei kiadványhoz nagy segítséget jelentett a tábori munka. A csoportok vezetésére a korábbi évekhez hasonlóan szakkörvezetők és múzeológusok vállalkoztak. A 4—5 fős csoportokban már a korábbi táborokban is részt vett, gyakorlatlanul rendelkező tanulók is voltak, akik segítettek a vezetőknek. Így a rövid idő — nem egészen 10 nap — alatt is komoly munkát végeztek.

Kezdetben talán a *régész csoport* volt a legnépszerűbb, hiszen a múzeológiának ez az egyik legizgalmasabbnak tűnő ága. A táborban azonban nem a „nagy leletek” megtalálásával, hanem a régészeti aprómunkával ismerkedtek meg a résztvevők, a leletmentések sokszor fárasztó, kitartó munkát igénylő részével. Ez alkalommal Esztergom-Kovácsi falu középkori temetőjének leletmentő munkálataiban vettek részt *Lázár Sarolta* régész vezetésével. Még a bolygatott, lelet nélküli csontvázak tisztítása, mérése, rajzolása, fényképezése is nagy élmény volt a csoport résztvevőinek, s főként az, hogy megértették a leletmentés fontosságát a város történetének rekonstruálásában. Ezt egészítette ki még a Balassa Bálint Múzeum gazdag régészeti raktárának, restaurátor műhelyének megtekintése, ahol láthatták a tárgyak átalakulását az ásatástól a kiállításra, feldolgozásra alkalmas állapotig.

A *néprajzitárgy-gyűjtés* szintén nagyon vonzó ágazat. A csoport *Verebélyi Erika* múzeológus vezetésével Sárissáp, Pilliscsév, Pillisszentlélek községekben gyűjtött. Egy szlovák asszony viseletének változatait kísérték végig a születéstől a halálig. Rajzokkal, magyarázatokkal látták el beszámolóikat, s a ruhatípusokról színes diaposzítíveket is készítettek. Közben figyeltek a népszokásokra is, ezek közül a Luca napi szokásokat írták le. Pruszlikokat, köcsögöket, főként ajándékba is kaptak, de sikerült felmérniük a megyei szlovák néprajzi gyűjtemény számára fontos megvásárolandó anyagot. Tárgyak, szokások megismerésén túl, a parasztiélettel, az emberekkel való ismerkedés emberileg is sokat nyújtott a csoport tagjainak.

A *földrajzinév-gyűjtő csoport* munkája komoly előkészítést és kitartó, kevésbé látványos munkát igényelt. Gyűjtőmunkájukat mindenütt lelkesen segítették a helyi tanácsok a régi kataszteri térképek átadásával, adatközlők szervezésével és alkalmas helyiséget is kaptak a munkához. Az egyik — *Körmendi Géza* tatabányai gimnáziumi igazgató vezetésével dolgozó — csoport 3 község (Nagysáp, Epöl és Domos) kül- és belterületének földrajzinév-anyagát gyűjtötte össze. Epölnön kiemelték *Társik János*

nyugdijas tsz-elnök kitűnő adatközlését és segítségét. Az adatgyűjtés közben természetesen figyeltek a nevekhez fűződő szokásanyagra, mondákra és ezeket is feljegyezték. A másik csoportot *dr. Turi Róbert* kisbéri tanár, a megye legjobban működő szakkörének vezetője irányította. Pilismarót névanyagát gyűjtötték össze, 39 bel- és 155 külterületi nevet sikerült rögzíteniük. A pontos adategyeztetések, térképkészítés, adatlap-kitöltés mellett figyeltek a nyelvjárási sajátosságokra, a nevek kiejtésbeli pontos rögzítésére. A csoport tagjai az összegzés munkáját is kollektívan, nagy figyelemmel és kedvvel végezték.

A hamarosan 100 éves évfordulóját ünneplő *Dorogi szénbányászat bányászkolóniájának bontás előtti felmérését* végezte a munkásmozgalmi, ipartörténeti csoport. A tagok között tavaly már a tatabányai gyűjtésben részt vett, tapasztalt gyerekek is voltak. Nagy segítségükre volt a gyűjtésben, a veteránok felkutatásában a járási pártbizottság és a múzeológus — *F. Molnár Anikó* — betegsége miatt a csoportot vezető *Biczó Sándor* helyismerete. A bányászkolónia lakástípusainak, berendezéseinek megismerésén és dokumentálásán túl pártkönyveket, fényképeket, iratokat, használati tárgyakat, bányászati eszközöket is gyűjtötték. Külön eredményt jelentett a helyet adó *Hell Károly* Bányagépzéti Technikum geológiai és bányászati műszereinek átadása a Munkásmozgalmi és Ipartörténeti Múzeum számára. A veteránok elbeszéléseiben a mozgalmi munka veszélyei, a megrázó élmények az értékes adatokon túl neveltek, gazdagítottak is.

Szirtes László, a Komárom megyei Művelődési Központ igazgatója zárószavaiban a fontos szakmai munkán túl — amely megtanít a megfigyelés, rögzítés, bemutatás folyamatain keresztül a lényegmeglátásra, az összefüggések felismerésére — hangsúlyozta a tábori munka emberi, érzelmi, világnézeti nevelő szerepét. A kollektív munka, a szabad idő hasznos, tartalmas eltöltése során mélyül az érzelmi töltés, így az egész éves szakköri munka után és a következő évit megalapozva, a honismereti mozgalom valóban elérheti igazi célját és részese lesz a hazafias és internacionalista nevelésnek. A táborokban résztvevők későbbi tanulmányaik során és egész életükre kihatóan felhasználhatják az itt szerzett tapasztalatokat, és valóban hazájukat szerető, szülőföldjük múltját ismerő, közösségi emberekké válhatnak.

A tábor rendezői és vezetői köszönik a helyi vezetők támogatását, a részt vevő diákok és a szakmai vezetők lelkes munkáját, és ezzel búcsúznak: Viszontlátásra 1978-ban a IV. Komárom megyei Honismereti Táborban!

Dr. B. Szatmári Sarolta

A XIV. Jókai-napok

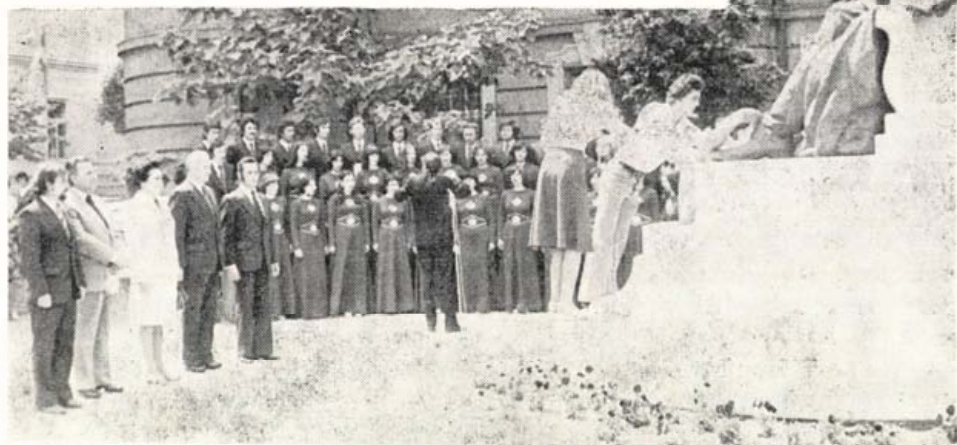
Hatvan évvel ezelőtt hirdette *Lenin*: „A művészet a népet illeti meg. Mély gyökereivel át kell fognia a legszélesebb dolgozó tömegek új életét. A tömegeknek viszont meg kell érteniük és meg kell kedvelniük a művészetet!” Ezeknek az alap gondolatoknak a szellemében rendezte meg 1977. május 21. és 29. között a szlovákiai Komáromban a pozsonyi Népművelési Intézet, a CSEMADOK KB, valamint a komáromi járási és városi szervek Csehszlovákia magyar nemzetiségű szavalói, prózamondói és színjátszói részére a XIV. JÓKAI-NAPOK-ot. Az ország legjobb versmondói, magyar színjátszó csoportjai versenyeztek, tanultak és szórakoztak 8–10 napon keresztül ezen a találkozón. Bíráló bizottság pontozta a csoportok szereplését, s az előadást követő napon a műsorválasztást, a rendezést, a színpadképet, a

legjobb női és férfi szerep alakítását és a legszebb színpadi beszédet értékelték.

Ma már természetes ez az évenkénti találkozó, de nem volt ilyen biztos az indulás. Mennyi munka, fáradozás, éjszakázás és lemondás árán születik meg egy-egy ilyen ünnepi hét? Hogyan is fejlődünk idáig?

A második világháború befejezése után az utcán nem volt szabad anyanyelvünkön beszélni, mert aki nem vigyázott, a magyar beszédért könnyen megkapta a rendreutasítást, sokszor verés formájában. A magyar iskolákat bezárták és csak miután Csehszlovákia Kommunista Pártja átvette a hatalmat, nyíltak meg újra a magyar nyelvű alaps- és középfokú iskolák. Közben nagyon keserves éveket élt át a szlovákiai magyar nemzetiség. Volt áttelepítés, kitele-

A koszorúzási ünnepség. (Jobbról balra: dr. György István, a CSEMADOK KB főttkára, Benyo Máté, a Szlovák Nemzeti Tanács alelnöke, Kurucz Nándorné, a CSEMADOK komáromi járási szervezetének elnöke, Varga Béla, a CSEMADOK KB tagja, Németh János, a CSEMADOK járási titkára.

pítés, megalázás, reszlovakizáció. És mindezek után még voltak, akik bíztak a jövőben, volt erejük újrakezdeni a kulturális élet szervezését.

Sok mindennek kellett megtörténnie, hogy 1956 tavaszán első alkalommal megvalósuljon az ország magyar ajkú lakosainak központi verselő bemutatója Komáromban.

Az országos magyar nyelvű vers- és prózamonddó verseny évről évre megismétlődött. Az igények a vers mondani- valójával, a versmondással szemben emelkedtek. 1963-tól már a járáások legjobb színjátszó csoportjai is eljöttek Komáromba.

A kezdeti gyermekbetegségek leküzdése után egyre emelkedik a színvonal és bővül az együttesek száma. A szervezők gondoskodnak arról is, hogy a szlovák irodalom remekeit ne csak a magyar résztvevők, hanem szlovák nyelven szlovák előadók is tolmácsolják a hallgatóság részére.

Kedves és jelentős színt jelentenek a fesztiválon az alapfokú (általános) iskolák színelőadásai. Azért fontos a gyermekek szereplése, mert az ő korukban kell kezdeni a szép és tiszta beszéd tanítását, az irodalom és színjátszás, valamint a szép versmondás megszerettetését. A Jókai-napoknak tulajdonképpen ez a fő feladata.

Nagyon fontos szerepe ennek az országos, évenként megismétlődő fesztiválnak, hogy „összehozza” az embereket, a népeket, a nemzeteket és a nemzetiségeket. Ennek érdekében hívnak meg minden évben szlovák előadókat, és ugyanakkor a Magyar Népköztársaságból is egy-egy kultúrscsoportot.

A Jókai-napok befejezésekor immár tradíció a Csehszlovákiai Magyar Tanítók Énekkarának fellépése, akik európai szintű éneklésükkel nemegyszer gyönyörködtették a záróünnepség résztvevőit a Szakszervezetek Házának előadótermében (a fesztivál színhelyén), és a Jókai-szobor megkoszorúzásánál. Ez évben örömmel hallgattuk a pozsonyi főiskolásokból alakult Ifjú Szívek énekkarát is.

Igazságtalanok volnánk, ha a legnagyobb szeretettel nem emlékeznénk meg a komáromi Magyar Területi Színház művészeinek megnyitó előadásairól, szakmai tanácsaikról és mindennemű segítségükről. Az ünnepi akadémián, a Jókai szobor megkoszorúzásánál nagyon hiányzik a közönségnek, ha nem hallhat egy szép verset *Dráfi Máttyás* előadásában.

Az 1977. évi Jókai-napok gazdag műsorából — honismereti szempontból — érdemes kiemelnünk a vers- és próza-

mondók országos versenyét, a Dunaszerdahely Járási Népművelési Központ mellett működő FÓKUSZ Irodalmi Színpad *Ady Endrére* emlékező műsorát, s a komáromi magyar tannyelvű gimnázium irodalmi színpadának *Szülőföldemen* című összeállítását. Ugyancsak itt kell megemlítenünk a komáromi Duna menti Múzeum Dél-Szlovákia-i

népviselőket bemutató, ez év nyarán nyílt kiállítását.

Minden részt vevő csoport érzi, hogy a Jókai-napoknak jelentős szerepe van az internacionalizmusra való nevelésben, a jövő emberének formálásában. Nagy dolog eljutni a komáromi fesztiválra versenyzőként, de még nagyobb érdem ott elsőnek lenni.

Csőlő László

A Honismeret Szerkesztő Bizottsága köszönti dr. Végh Józsefet abból az alkalomból, hogy a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa a Munka Érdemrend ezüst fokozatával tüntette ki.

*

Sokan méltatták már — hazai és külföldi tudományos fórumokon — Végh József érdemeit. Én talán más nézőpontból tudok a képhez néhány ceruzavonással vázlatot adni. Azoknak a szemszögéből, akik mesterükként tisztelik őt. Igaz, nincs egyetemi katedrája, mégis annyi tanítványa van szerte az országban, mint tekintélyes egyetemi professzoraink bármelyikének. Pedagógusok (és más foglalkozásúak) tucatjait tanította meg arra, hogy ne hagyják magukat elszürkülni az iskola, a munkahely hétköznapijaiban, hogy magas mércét állítsanak mind maguk, mind diákjaik elé, hogy az oktatás-nevelés színvonalasabb, ha a tudományt is szolgálja. Emberi, tudósi magatartásával példát is mutatott erre. Egyik kezdenényezője és a kezdeti nehézségeken átgátlója volt a honismereti diáktáboroknak, országos mozgalommá fejlesztette a földrajzi nevek gyűjtését, tudományos értéket adott a hagyományos paraszti gazdálkodás ismeretanyagának és szókincsének felkutatásával foglalkozó munkáknak; kitűnő útmutatóival, szívfós munkával hozzájárult a nyelvjárási gyűjtőpályázatok színvonalának emelkedéséhez.

Végh József tudományos ambícióit is alárendelte annak a küldetésnek, hogy önkéntes nyelvész munkatársak tucatjait készítse fel a korban igen sürgetővé lett nyelvjáráskutatás néhány nagy jelentőségű feladatának teljesítésére. Nem sajnálta feláldozni íróasztal csendjét a tudományszervezés érdekében.

Kováts Dániel

„A FOLKLÓR A MAI ÉLETBEN — NÉPMŰVÉSZETI EGYÜTTESEK, MINT MŰVELŐDÉSI KÖZÖSSÉGEK” c. pályázat (ld. *Honismeret* 1976. 2—3. sz.) beadási határidejét minthogy a legközelebbi, VI. Dunamenti Folklor Fesztivál megrendezésére újabb döntés szerint csak 1978 nyarán kerül sor, meghosszabbították.

A pályamunkák új beadási határideje: 1978. március 1.

A pályázni óhajtok választott témájuk kidolgozásához részletes sokszorosított útmutatót igényelhetnek a Bács-Kiskun megyei Művelődési Központtól (6601 Kecskemét, Pf. 79.)

